

„Medicus csárdás“ cím alatt Scholcz Károly orvosnövendék egy zeneszerzeményt ad ki. Művére 50 kral hirdet előfizetést, mely összeg e hó 30-ig városháztér 6 sz. 1. emeletre küldendő. Tiszta jövedelme az orvoshallgatók segélyegylete javára lesz szentelve.

Nemzeti színház.

Hétfő, apr. 6. „Szigetvári vértanúk“ eredeti szomorujáték 4 felvonásban, írta Jókai Mór. — Ez volt az első előadás, melynél a lapok szabadjegyei többé nem voltak érvényesek; ennél fogva nem levén alkalmunk színházban mindennap megjeleni, erre vonatkozó híreink valódiságáról ezután épen jót nem állhatunk. Némelyek azt állítják, hogy a színház mindjárt ez első estén is, egész a kongresszusig üres volt: de mi épen ellenkezőleg úgy hallottuk, hogy az, minden zugában zsúfolásig megtelt, s így a meggazdálkodott szép összeg mindjárt nagyot lendített az intézetben. Azt is beszéljük, hogy a színeszek egytől egyig a legfelsőbbekben játszottak.

Kedd, apr. 7. „A troubadour.“ Simon Gusztáv szerződtött tag és Barrach Ede temesvári vendégművész fölléptével. Ugy hírlik, hogy mindketten igen ügyesen táncoltak. A többi szereplő is mind kitünően működött közre.

Szerda, apr. 8. „Gisella.“ — Couqui Claudina kisasszony, mint vendég, először lépett föl. Amint értesültünk, bájos éneke, különösen a piannó helyeken, egészen elragadta a közönséget.

Csütörtök, apr. 9. „Grilli.“ Szomorujáték 6 felv. Szigligetivel.

Budai népszínház.

Apr. 6. „Dunánan apó és fia utazása.“ Operette 3 felv. Offenbachtól. Tösmöti színház.

Apr. 7. „Bánk bán“ Eredeti tragédia 5 felv. Katonától. Melinda szerepében B. Apraxin Julia lépett föl.

Apr. 8. „A nevelő.“ Francia vígjáték 2 felv. Utána a kaucusz-ember mutatta be bámulandó hajlékonyságát.

Apr. 9. „Pünkösdi királyné.“ népszimű 3 felvonásban.

Szerkesztői mondanivaló.

6535. M. Varsárhely. E. K. az ujonczosás körül előfordult állítólagos visszaélések orvoslására az illető hatóságok megkeresését kell ajánlanunk. Hirlapi uton e tekintetben nem tehetünk semmit.

6536. Makó. Halász M. urnak. Meg kell vallanunk, hogy a levelet nem értjük. Ha netalán keserűség és megbántódás akar lenni, úgy az ellen a magunk s a kérdéses vers írója nevében ünnepélyesen óvást teszünk, s el nem fogadjuk. A lapunk mult számában megjelent verszet nem volt gúny, hanem — mint azt mindenki beláthatja — igazi becsülés nyilatkozata hazafias szellemű, derek csizmadia-iparosaink irányában. Ezt bizonyítgatnunk sem kell. Azért a t. czéh nevében irt levélben komolyabb hangot és a derek költő irányában több méltánylatot keresnénk. Elvárjuk.

6537. Győr. T. K. A kívánt számot annak idejében elküldtük, most újra küldjük. A további közléseket kérjük.

6538. G. Halász. B. J. Az elmekegésről elhelyezése tárgyában nem marad egyéb hátra, mint a megyei hatóság közbenjárásához folyamodni. Országos intézetünk fájdalom, még nincs, hova az ily szerencsétleneket utasítani lehetne, de hatósági uton talán lehetséges, a bécsi efféle intézetbe juttatni a sz. nvedőt.

6539. Egy olvasó. Mi is úgy hiszünk, hogy tollhiba, a mit a figyelmes olvasó könnyen kiigazíthat. Várjuk a szerző nyilatkozatát.

6540. Debreczen. R. I. Legszivesb köszönetünket. Az ily elismerés és részvét legszebb hűsveti piros tojás volt nekünk. A szóban levő tárgyban más oldalról nem kapunk közleményt. A kép még nem készíthetett el, de hiszen nincs is időhöz köve.

6541. Tokaj. W. J. Ily általános panaszokkal csak az egész osztályt bántanók méltatlanul. Részleteket s eseményeket kérünk.

6542. Belleza. I. A. Örömet teljesítenők kívánságát, de a közlött tárgy most a lehetetlenek sorába tartozik.

6543. Bekés. G. L. A megbízás szerint jártunk el. Üdvözljük eloretörökő, derek tagtársainkat!

6544. Veszprém. J. E. Az új küldeményt vettük. Erre már mulhatatlan bővebben kell válaszolnunk. Nagy bajt okoz a terjedelem. Mint látja ön, addig is használunk belőle, a mit lehet. Nehány nap mulva bővebben magán-uton.

6545. Barabás. P. K. Okvetlen utnak indul e héten.

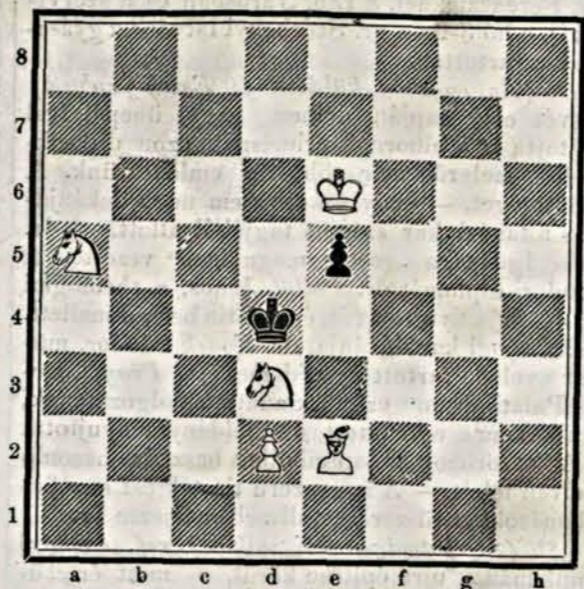
6546. Szöny. M. G. Miért az a harag egy „Gáspár“ miatt, ha ugys óda talál a lap? De azért megparáztattuk. Különbön szivesen mennék, ha — mehetnénk.

— A Vasárnapi Ujság régebb példányai ügyében: Keresetnek a következő egyes számok: 1854. év 19. és 24. számok. — 1855. év 27. 28. 51. sz. — 1856. év 17. 18., 24., 51. — 1857. év 8., 14., 25., 47.

48., 49., 50., 51., 52. sz. — 1861. év 21., 25., 26. és 27. számok. Minden egyes számért 15 kr. ajánlatuk. Küldendők postai utóvét mellett Szál Antal cím alatt Kétegyhádra.

SAKKJÁTEK.

172-ik sz. feladvány. — Engel Imrétől (Pesten). Sötét.

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 167-dik számú feladvány megfejtése.

(Bankos Károlytól K.-Sz. Miklóson.)

Világos. Sötét.

- 1) H h 6 - f 5: K d 5 - e 4: † A)
2) H f 5 - d 4 † K e 4 - d 5
3) e 2 - e 4 †

- A)
1) H B d 6 - d 7
2) B e 4 - d 4 † K d 5 - e 6:
3) H f 5 - g 7 †

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Vácson: Nizsly Pál. — Kun-Szent-Miklóson: Bankos K. Kis-Kürtösn: Csemiczky Károly. — Gyepesen: Kun Sándor. — Debreczenben: Sperber F. — Zagyva Imre. — Felől-Pencsen: Endrődy Géza.

TARTALOM.

Dr. Wenzel Gusztáv (arckép). H. P. — Ki az árva? Dalmady Győző. — Adatok Rév-Komárom halászatához (vége). Szinnyey József. — Kiadó szállások Londonban. Dr. Tőkés. — A hatvani ref. népiskola (képpel). B. V. — Imre herceg szobra. — Mérges növényeinkről. Dr. Tócsy József. — Egyveleg. B. L. — Tárház: Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pakh Albert magyar-utca (lak. 1. sz. a.)

HETI NAPTÁR.

Table with columns for dates and days of the week, listing religious and public holidays for April 1863. Includes entries for April 12 (Vasár), 13 (Hétfő), 14 (Kedd), 15 (Szerda), 16 (Csütörtök), 17 (Péntek), 18 (Szomb.) and their corresponding feast days.

Holdnegyed: ● Ujhold 18-án, 4 óra 21 percz reggel.

Tizedik évfolyam!

Előfizetési fölhívás

Szerkesztői jutalom-év.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1863-ik évi folyamára.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok folyó évi első évnegyedi, valamint az 1862—63. évi október—mártiusi félévi folyamára e hó végével letelvé, — kérjük tisztelt előfizetőinket, hogy előfizetéseiket — a lapok folytatólagos megküldhetése végett — mielőbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési föltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokra együttvéve: évnegyedre, azaz: aprilis—júniusra 2 ft. 50 kr., — fél évre, azaz: aprilis—septemberre 5 ft., — háromnegyed évre, azaz: aprilis—decemberre 7 ft. 50 kr. — A Vasárnapi Ujság magában véve: fél évre 3 ft., egy negyed évre 1 ft. 50 kr., — A Politikai Ujdonságok magában véve: fél évre 3 ft., — egynegyed évre 1 ft. 50 kr.

A Vasárnapi Ujság ézevi január—mártiusi folyamából teljes számú példánnyal még folyvást szolgálhatunk. — Tíz előfizetett példány után 1 tisztelet-példány jár. — A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

Pest, mártiusban 1863.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala

(Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesta 1863.

16-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Pest, aprilis 19-én 1863.

Előfizetési föltételek 1863-ik évre:

Table with columns for subscription rates. It lists rates for 'Egész évre' and 'Fél évre' for both 'Vasárnapi Ujság' and 'Csupán Politikai Ujdonságok'.

Sztrokay Elek.

1818—1847.

Hogy az újabb korban csak ritkán van alkalmunk, e „harcias nemzet“ fia sorából katonai nevezetességeket felmutatni, az eléggé feltűnő tény, de az idők és viszonyok alakulásából származó kényszerűség, melynek elhárítása nem áll egyes jóakarát hatalmában. Mig a korábbi századokból alig említhetünk a közpályán szerepelt férfiakat, kiknek neve egyuttal hadi eseményekkel is ne volna szoros összefüggésben: addig az újabb időkben, (rendes és nem rendkívüli idöket értünk, melyekről szólanunk nem akarunk) csak elvétve akadunk egy-egy magyar névre, mely a hadviselés és hadtudomány terén lett emlékeztető. Ne vizsgáljuk ennek szülő okait, az intézményeket és viszonyokat, melyek e téreni törekvéseinknek utját állják: de jegyezzük fel azon kisebb nevezetességeket emlékétek is, kik e körülmények között is működéseik némi sikerét mutatták be s legalább a jó szándék miatt elismerésünkre tarthatnak számot.

Ily férfuról emlékeznek a jelen sorok is, kire leginkább csak halála után lettünk figyelmesek, s ki, bár korán hunyt el, nemes törekvéseinek oly nyomait hagyta hátra, melyek megérdemlik, hogy rájuk mutassunk.

Sztrokay Elek, kiről szólunk, a mult évtizedben elhunyt érdemdús m. akadémiai rendes tagnak, Nemessői Sztrokay Antalnak volt fia. 1818. aug. 12-én Pesten született s első neveltetését szülői házában nyerte, különösen lelkes és szerető anyjának hü gondja alatt. Mind testi, mind szellemi fejlődése valódi öröme szolgált szüleinek. Iskoláit az akkori pesti evang. gymnáziumban kitünőleg végezte.

Felsőbb tanpályára nem lépett, mert ellenállhatlan vágyat érezvén a katonai élethez, már 15 éves korában bucsot vett az iskolától és szülei háztól, 1833-ban mint kadét a tüzérek közé vétette fel magát Pesten. Magaviselete és szorgalma által itt is

kitünvén, 1836-ban Bécsbe a bombászkarhoz tétetett át; de már 1837-ben mint különben is magyar nemes ifju — az akkor fennállott fényes magyar királyi testőrseregbe lépett, azon történelmileg is emlékeztető festületbe, melynek egykor, a magyar nyelvűvelés első szakáiban, Bessenyei, Báróczy, Naláczy, Kisfaludy Sándor stb. is derék tagjai valának.

SZTROKAY ELEK.

S kérdjük, mik voltak Sztrokay Elek érdemei?

A fiatal katona nem csatákban tünt ki, mire akkor alkalom nem is vala, de szellemi uton kívánt hatni, még pedig a hadtudományi tekintetben teljesen parlagon heverő magyar irodalmi téren, a mi az akkori időben sokkal több nehézséggel volt egybekötve

még nyelv dolgában is, mint volna napjainkban, de épen azért kettős elismerésre is méltó. Az ő kedvenc tudománya a matematika volt, melyet valódi élvezettel és szenvedélylyel ápolt, s ennek folytán különösen a tábori erődítés tudományának szentelése magát, melyben az egyes tárgyak, a sáncok, mellvédek, vízi és száraz erődítések felállítása körül, a támadások és védelmek kiszámításánál, matematikai ismereteinek igen nagy hasznát vehette.

Sztrokay Elek az erődítési tudomány rendszeres kidolgozásához még 1842-ben kezdett, midőn a kir. testőrseregtől, eddigi tehetsége és szorgalma díjául, a Szárdinai királyi nevével viselt 5-ik számú huszárezredhez neveztetett ki főhadnagynak. Több matematikai feladvány szerencsés megoldása már addig is ismertsévé tette nevét a bécsi tudományos körökben, s e tárgyú sikeres működése egy bécsi hirlapban (Zuschauer 1841. febr. 19.) nyilvánosan is meg lön dicsérve. — Azon időben történt ez, midőn Bécsben a kir. testőrség könyvtárának is felügyelője volt s a francia, olasz, angol nyelvekben már nagy jártasságot szerzett.

Hosszabb tanulmányainak eredményét végre önálló munkában adta ki, s ez „Az erődítés tudománya“ című dolgozat, mely e nemben első munkának nevezhető a magyar irodalomban.

E mű a legszebb reményeket ébresztette az ép oly hazafias lelkű, mint a haditudományokat lelkesen és szakavatottan tanulmányozó fiatal katona iránt, de a sors nem akarta, hogy e remények teljesedjenek, mert szülei és barátjai mély fájdalomra, s egy nálunk egészen parlag tudományi szak nagy veszteségére a derek huszár főhadnagyt már 1847. sept. 23-án Olaszországban elhunyt. Tetemei a veronai sirkertben nyugsznak.

Nehány évvel ezelőtt egy hazai lapban megjelent „Úti képek“ rajzai között olvastuk

a többi között e jegyzetét: „A veronai temető elszigetelt részén nyugosznak a katonai őrség átszellemült tagjai. Ide indultam, fölkeresendő a derék Sztrókay Elek sírját, kit „erődítési“ munkájáról ismer a haza, tiszta tudományos világ. Csakhamar megtaláltam a piramis-alaku sírlemléket, melyen a magyar sírvers lelkem érzéseit hozta olvadásba.

„Daczára állásának, nem felelte el hazája szép nyelvét a derék ifju, sőt annak művelésére fordítva szellemi kincseit egy oly téren, mely előtte pusztán, tövisesen hevert s midőn kora ifjúsága megszakadt, az idegen éghajlat alatti is hazája nyelvét tűzete koszorúul sírjára. Sírverse ez:

Pest szült, Sztrókay a nevem, a pap Elekre keresztelt,
Veronán mint főhadnagyot ért a halál.
Itt ezen emléket szülem grászolva emelék,
Hogy föllehesék bus rókánom síromat.“

Arcképeink az egykori m. kir. testőrség dalmányában mutatja be.

Szegény Anikó.

Nincs muzsika, nem is verbuválnak,
El kell menni mégis katonának,
A reménység kétséggel lesz páros, —
Nem a szándék: sorházhoz határoz.
Sírak-rínak a lányok titokban,
A sírok közt legsíralmasabban
Szegény Anikó.

Se koporsó, se haragszó, mégis
Van halott és leszen temetés is:
Temetése az öröme, kedvnek,
A legények immár utrakelnek,
S uulván perczé a kínos válásnak,
Jeggyűrűjét csokolhatja már csak
Szegény Anikó.

Elfoly egy év, s még utána kettő,
Mind a három csak gyötrelmet termő;
Hírök sem jó a szegény fiúknak,
Tudja Isten ök is hol busulnak.
Halványodik a remény sugára,
De jegyesét most is híven várja
Szegény Anikó.

Várja, várja hajnalot estélig,
— Háboru lesz pedig, azt beszélük, —
A mit csak tesz, visszásan megdolja,
Hisz a gyűrűt most is ujján hordja,
S ha ezt látja, pedig nézi gyakran,
Majd elalél a nagy búbanatban
Szegény Anikó.

Egyszer aztán, szombateste épen,
Jó a póstás, levél a kezében;
Van nagy öröm, bú helyett boldogság,
A levelet csók és csók halmozgák,
Fölszikítja s nem is veszi észre,
Hogy fekete a levél pecsétje...
Szegény Anikó!

Atolvassa — és a gyászos hirre
Halottsápadt lesz a lány arc-szine;
Atolvassa, meg-meg ujrakezdi,
Majd széphalkan kezét leereszti,
S mintha csak kő-bálványnya vált volna,
Ugy bámul a pirosló alkonyba
Szegény Anikó...

Régen volt ez, régen; már azóta
Sok szenvedés változott át jóra,
Sok lelki seb irt és enyhülést lelt,
Változandó — hiába — az élet,
Csak ő maradt élőhalet, árva,
Nem jegyesét, — végőráját várva
Szegény Anikó. Kuliffay Ede.

Tudós vita az érseki palotában.

Történeti elbeszélés.

Vitéz János, esztergomi érsek udvarában a tudomány, s a tudományt kedvelő nevezetes férfiak ütöttek tanját.

Vitéz János, a honnak e jeles embere volt nevelője a nagy Hunyadi Mátyásnak, az ő tanait szivta be a nagyra törekvő ifju lángelméje.

Ha az országot egyik, vagy másik idegen tudós, történet-, vagy természetbúvár, philosoph, vagy theolog utazta keresztül, nem mulasztja el egyik sem, betekinteni a magyar tudósánál, hogy tanuljon, tapasztaljon, s eszmét cseréljen. A sok látogató közt egy nagy tudományu s tapasztalatu dominikánus szerzetes, apátur, és csefalédi püspök, Gattus János is megjelent látogatóban Vitéz érsek palotájában.

Ezen, korának kitüntetett embere, a XV-ik században élt, Messinából való volt.

Egész életét utazásban töltötte, mindennütt kitünt láng elméjéről, s ügyes vitázó tulajdonságánál fogva. Szívesen fogadta az érsek tudós barátját, külön termet nyitottat számára, s kijelenté: hogy az elutazásról mostanában ne is gondolkodjék, hanem átadta könyvesháza kulcsait, beletemette tudós barátját a vastag foliások kellő közepébe, — gondolva: hogy itt nem fogja megenni magát...

Gattus mosolyogva nézte azokat a vastag köteteket, s magyarázhatlan kéjt érzett előle; képzelmében egy gazdag tárháza nyílt meg Apolló kincseinek!

Igen jól találta magát a két tudós egymás közelében, csak egyet nem szeretett az érsek társában, a hiúságot, a dicsekedést, mely nyavalya nagy mértékben volt tudós Gattusunknál, s ez a betegség sokat levont a tudós érdemeiből.

Épen együtt volt a két papi ember, hatalmasan folyt a vita köztük valamely tárgy fölött, midőn egy ministráns jelenté: hogy Mátyás király, körutat tegendő, Esztergomot is utba ejtendi, s az érseki lakba száll. — Hallod ezt, jó Gattus, Mátyás király hozzánk jő, — ah! minő szerencse éri házat, látad-e a királyt?

— Személyesen nem volt szerencsém, hire külszörzögokra is elterjedt s csak ekéj ismerem.

Vitéz érsek annyit beszélt a nagy királyról, hogy Gattus minden perczben óráját nézvé, vagy az ablaknál szemlélődött, a könyveknek ezuttal békét hagyott.

A véletlen eseménynek Gattus lelkes örömmel nézett eléje.

— A jeles fejedelmet láthatni, s vele szót válthatni, a legkedvesebb perczei lesznek éltemnek, mondá.

Mikép említettük, megvolt az idegen tudósban azon gyöngesség, hogy tul érezte ön becsét; most midőn új alkalom kínálkozék az ő tulajdonai fitogtatására, kétszeres kéj dagasztá kebelét, alig várta a pillanatot, melyben Magyarhon királyá előtt az ő tudós nyelvén szólhat.

Szép nyári alkonyat volt, midőn a király kíséretével az esztergomi primási palota udvarára belovagolt.

Az ifju király viruló éveiben volt, tele tüzzel, tele vágygyal, tele örömmel.

Gyönyörűség volt látni büszke ménén Magyarhon királyát. A nép, látva a deli ifju fejedelmet egyszerű, de választékos magyar öltönyben, dús gesztenyeszín hajzattal, azokkal a rugékonny tagokkal, nyílt vidor arccal közeledni, nagy csoportban, mint egy tábort vonult a kíséret után, szakadatlan dörögve „Éljen Mátyás király!“

Gattusnak a ritka tünemény szemlélete közben szíve földobogott, s szemei örömkönyekkel teltek meg, látva a királyt ezerek sokaságától környezve utazni.

A király oldala mellett lovagolt Cesinge János pécsi püspök, Mátyás barátja s leghevebb embereinek egyike.

Vitéz atya a terjedelmes udvaron fogadta Mátyás királyt, ékes szónoklattal.

— Vendégül jöttem házádba, Vitéz atya, szólt a király.

Éltem legszebb perczének tekintem, ha felséged körében élvezhetem azt. A szerencse, és fejedelmi kegy, melylyel igénytelen személyem iránt viseltetik Magyarhon királyá, kétszeres hála kötelez.

Nem lehet, nem szabad felednünk, hogy Vitéz atya volt gyenge korunknak öre, a vallás szelid tanait Vitéz atya ismertette meg a fejlődő gyermekkel s a tudomány fénylő világát te gyújtottad meg lelkemben, melynek lobogó tüze mellett elenyészik a kétség, álhit, — s a hiúság...

Az érsek mélyen meghajtá magát... Gattus akaratlanul orrához kapott, valami erős viszketőség következtében...

A király örvendetes estének nézve eléje, szokott vidor kedélylyel nyitott be régi jó ismerőse vendégszerető lakába, hová őt legkedvesebb emberei, a tudós férfiak csoportja követé.

Janus Pannonius, Mátyás kedvelt embere, szóba elegyedett a hírdett tudóssal, ki egész lelkesültséggel igyekezett szavaiban, társalgásában többnek láttatni, mint valóban volt. Janus Pannonius emberismerő volt, észrevette a lángelmét tulzásaiban is, s jobban restelte a dolgot, mint Gattus, ki vitaközsében elmerülve nem látott, hallott...

Mátyás király szemléltartotta a külföldit; szabad, fesz nélkülű társalgásában a nagyobb körök emberét vélte maga előtt, kinek a tudomány mellett a társasélet tanai sem ismeretlenek.

Cesinge megmosolyogta a furcsa embert, s elgondolta magában:

— Mily gyarló az ember! mily esendő, mily nevésteges! Azután elkomorult, fájt neki az idegen hányavetése, s a szerénység, mely a honi tudósoknak kiváló tulajdona volt... igen sokra becsülte.

* * *

Vacsora felett az arany billikomok kedverítő nedűjétől kigyultak a tudósok arczaai s Gattus uram nem győzte a magyar bor felséges zamataját, annak lelkesítő erejét dicsejteni, — midőn újra belesett régi dalába, mint a verklis madárka.

Határtalan az én öröömöm, érdemes kollega, szólt a csevegő tudós, látván az eszt és hatalmat egy fedél alatt; kedvem volna a theológiából néhány thézis felett elmélkedni, szeretném, ha valaki oly feladatot tenne kérdésül, melyre én megfelelni nem tudnék?

A király figyelmes leve a beszédre, s egész nyájassággal szólt:

— Tudós Gattus, nekem volna egy kérdésem, oszlads el ebbeli kétségemet.

— Parancsolatjára felséges uram, készen állok, miközben a tudós fölemelkedve, mélybök alatt várta a kérdést.

A király eképen kezdé beszédét:

— „Uglátszik, hogy Krisztus néha az igazságra nem vigyázott; a ki fillért érdemelt volna, annak aranyat adott, ellenben a kinek aranyat kellett volna adnia, azt egy fillérral elégitette ki, mint például Péter és János apostolokat egyenetlenül fizette ki. — Péter, ki őt megtagadta, az anyaszentegyháznak fejévé tette, Jánost, ki mindenkor hive maradt, minden jutalom és méltóság nélkül hagyta. Ha nekem két olyan barátom volna, kik közül az egyik a harc elején engem elhagyna s megszaladna, a másik pedig élete kockázatásával mellettem végig megmaradna, ama jó futót mindenekelőtt gyalá-

zatossá tenném, az állhatatost pedig megjutalmaznám, s tisztségre emelném, s ugy tartom, minden okos ember helybenhagytná tettemet. Mit gondolsz jó Gattus! miért cselekedte Krisztus a mit cselekedet? mert fel kell tennünk, hogy bölcs okai voltak reá, hogy azt cselekedje.“

Mátyás király eme szavaira Gattus elnémult, s mintegy magában újra elmondá a hallottakat... végre megszólalt:

Felséges uram! az Isten titkainak okát tudni nem lehet, ezen kérdés minden szentírásmagyarázó értelmét felülhaladja, de meg, ezen feladatot soha senki sem merete feltenni, azért kérem felségedet, hogy az ilyen nagy mélységek felsejtésétől magát óvja meg, mert az effélékkel másokat is tévelygésbe hozhat.

Jó Gattus, avagy nem tudja-e kegyelmed, hogy a mit magunk feltalálhatunk, az nem isteni titok, eme kérdés olyan, melyre minden tudós ember egyenesen megfelelhét.

A király ezen szavaira Gattus elhalványult, s tenyerét arczára tapasztá.

Megbocsás felséged, ha ki merem mondani, hogy ezen kérdésre nincs felelet.

De igenis van, — én ugyan nem sokat foglalkozom a theológiával, de még is olykor bele-belenézek üres óraimban némely tudós irataiba, s inkább azért, mert az ily theologicum quid nem igen izlik sokaknak, kikeresem a nehezebb témákat, s addig járok utánok, míg meg nem győznek a valódi igazság felől.

Milyenek az argumentumok, s kitől eredt a forrás, honnan ezt kimagyarázni véli felséged? kérdé a tudós látszólagos boszusággal.

Ugy gondolom, nem kell messzire fáradsunk; a kutfó, mely a kérdést teljesen megoldja, Vitéz atya könyvtárában is feltalálható lesz, — felelt csendes phlegmával a király.

De már ezt magam is szeretném látni, kiáltott fontos képpel Gattus.

Mátyás tisztelettel kérte az érseket, keresné elő szent Hieronymusnak Jovianus ellen irt munkáját.

Az érsek eltávozott könyvesházába; nem soká kellett keresgetni, épen kezügyében volt, legutólszora a Gattus tudós szemei legezlesteek avult betüin.

Mátyás kikerestette a kérdéses helyet, melyből Vitéz atya ekképen olvasta a feleletet:

„Krisztus azért tette római pápává Pétert, mert Jánosnál öregebb, idősebb volt.“

A király eképe egészíté ki a feleletet:

„Krisztus azért tette a római s. egyház fejévé Pétert, mert tudta, hogy a test nehez kísértetekre teszi ki az embert; fel lehet róla tenni, hogy annak engedelmesebb leend a megtérő bünösökhöz, s benne példát akart mutatni, hogy kész a bünöket tökéletesen megbocsátani. Ellenben ha János ült volna az anya-sz. egyházban az első helyre, ki teljes életében nőtlen és szüizes tisztaságban maradt, ki a test kívánságait nem érezte, s azt kívánta volna, hogy mindenképp oly tökéletesek legyenek, mint a milyen ő volt. Látod jó Gattus, lehet helyes okát adni Krisztus cselekedetének, melyet te oly végrementhetetlen isteni titoknak gondolál!“

Megfagyott a szó Gattus ajkain, s teljesen legyőzötte, fitogtató tudományosságán egy nagy csorbát érzett.

A király távozott... s az idegen tudós vendéglátó barátja előtt nem birt szabadkozni a kérdéses tárgytól — elmondta, hogy

olvasta ő ezen cikket, de anélkül, hogy reá hatást tett volna, eltűnt szemé... annyival jobban szégyenli ő maga előtt járátlan-ságát, s azt, hogy annyi tudós közt, kik felett ő felülállni látszott, pirosságot kelle szenvednie.

Életben soha meg nem akasztottak, arcom nem pirult, de a mai nap mind a kettőt meghozá szomorú tanuságul! fejező be szavait Gattus János.

A jó tudósnak nem volt kedve többé magát fitogtatni; — csendes szerénységgel húzta meg magát, — a külföld előtt nem győzte magasztalni a nagy király érdemeit, s a tudományokkal ékeskedő magyar urakat.

Ezer ily apró történetnek volt tanuja Mátyás kora, s ha néha föllevenitjük emléket jeleseinknek, csak az utókornak teszünk vele kedves dolgot...

Bocska Papp Lajos.

Újabb adatok a föld tengelyforgására.

Már a régiek különbséget tettek azon csillagok közt, melyek egymás iránti helyzetöket állandóul megtartják, és azok közt, melyek folytonosan más meg más helyen mutatkoznak. Amazokat állócsillagoknak nevezték, míg az utóbbiakat „bolygók“ nevével ruházták fel, mely elnevezésök mind e napig megmaradt, habár pályájokat határozott és bizonyos törvények szerint folytatják. A régiek a napot és holdat is a bolygókhoz számították, amennyiben a többi állócsillagok közt helyöket ezek is minduntalan változtatják. Ilyen bolygók (planeták) voltak továbbá: Merkur, Vénus, Mária, Jupiter és Szaturnus. Ugy hitték, hogy a föld mozdulatlanul áll a világegyetem középpontjában, s hogy a bolygók mozgását és helyzetét kimagyarázhatassák, egy világrendszert fogadtak el, melyet Ptolomész, alexandriai csillagász készített, Krisztus előtt száz egynehány évvel.

Ezen rendszer szerint a föld mozdulatlanul áll 11 kör középpontjában. A hét első körben az előbb említett bolygók mozognak, a nyolcadik kör a többi állócsillagok pályája, a kilencedik és tizedik kör a napjegyenleték előjövételének kimagyarázására volt számítva, a tizenegyedik körnek, a többi tízet keletre nyugat felé kellett magával a föld körül vinni.

Bármilyen elms volt is ezen — szerzőjéről ugynevezett — ptolemész rendszer, még sem volt elegendő arra, hogy a bolygók, jelesül a hold mozgásainál észlelt újabb meg újabb egyenetlenségeket általa megfejtessék, miertis új köröket gondoltak ki, melyek végre ugy megszorodtak, hogy belőlök kihatalni alig lehet. Csodálatos, hogy ezen rendszer lehetlenségét föl nem ismerték, ámbár néhány egyptomi csillagász belátta, hogy a Merkur és Vénus pályája hamis. Ok aztán ezen rendszert különbözőképp módosították, változtatták, minek következtében létrejött az egyiptomi rendszer, de a mely a ptolemészinál is rövidebb ideig állott fenn.

Kopernikus Miklósnak, ki 1472-től 1543-ig élt, volt fenntartva az igazi planetarendszer felfedezése és megalapítása. Ő minden korábbi nézetet itésvi firkésszéssel összeszedvén, s a planeták helyzetében és mozgásában minden sajátágot élesen szemügyre vévén, megmutatta a ptolemész rendszer tarthatatlanságát, de egyszerűsége a legegyszerűbb és természetesebb elvet is kimondta, miszerint minden jelesnek kimagyarázására a kulcsot kényyszerlenül megtalálhatni. Róla ezen rendszer kopernikusznak nevezetik.

Ezen rendszernek főbb vonásai: a nap állócsillag, a bolygók köralakú pályáinak közepében. A bolygók sötét világtestek, melyek fényt és meleget a naptól vesznek. A naphoz legközelebb áll Merkur, aztán következnek Vénus, a Föld, Mária, Jupiter és Szaturnus (mind tudva van, a bolygók száma jelenben már 81-reszaporodott). Napkörüli futásán kívül mindenik bolygó saját tengelye körül is forog, még pedig nyugatról keletnek.

A kopernikuszi rendszernek kétségkívül legfontosabb alapját teszi a földnek tengelyforgása. — A honnan a csillagászok különféle eszközökhöz és módokhoz folyamodtak, hogy azt bebizonyíthassák.

A legelső lépést e tekintetben a tudományok párisi akademiája tette, mely közvetlen kísérletek által akart célhoz jutni. Az evégre kinevezett bizottmány ugyanis osztotta azon nézetet, miszerint egy párisi pontos járásu inga-órának az egyenlítő közelében sokkal késebbelme ingásokat kell tenni, mihelyt a föld tengelyforgása valóban létezik: mert az ilyen helyváltoztatással egyszersmind a földtengelytől nagyobb távolság is összefügg, amennyiben itt a középfutó erő növekedésével a nehezkedés kisebbednek, mely aztán az óra ingásának lassudását eredményezné. A kísérlet megtételével Richer volt megbizva 1662-ben. Az előre meghatározott lassúsága az inga-órának csakugyan bekövetkezett, de kissé nagyobb volt az, mint elméletileg számították, miből később a föld sarkhordására következtettek.

1679-ben Newton állott elő egy másik érvel a föld tengelyforgásának tapasztalati bebizonyítására. Vegyünk egy 300 láb magassággal bíró tornyot az egyenlítő körül, ennek csúcsa távolabb esik a földtengelytől mint töve, ha a föld mozog. Ha már a torony csúcsáról egy nehéz golyót ejtünk alá, ez nem követ esésében függélyes irányt hanem valamivel mindig kelet felé esik, mi 300 láb magasság mellett mintegy 10 vonalt tehet. Ha a föld nem forogna, a golyónak kétségkívül függélyes irányban, s épen a torony tövébe kellene esnie.

Néhány év előtt a vaspályákon, melyek főirányban csaknak vagy délnek tartanak, vagy legalább kelettől és nyugattól tetemesen eltérnek, azon észrevételt tették, hogy a mozdony leggyakrabban jobboldal ugrik le a sínre, vagy legalább a pályának jobb oldalát erősebben nyomja, mely körülmények annál szembetűnőbbek, minél gyorsabb a vonat mozgása s minél kevesebb teret el a vasut a délvonaltól. Ezen tapasztalati tételre legelőször az angolországi nyugati pályán lettek figyelmesek, később a Hudson-pályán is észlelték azt Amerikában, de más nagyobb vaspályáknál sem hiányzott ezen észrevétel. Most már ezen jelenet oka után láttak. A mozdonyok és vaspályák szerkezetében nem lehetett az ok, mert itt a hatás nagyon is egyszerű; még kevésbbé lehetett időjárás viszonyokra gondolni, valamint a föld delejessége sem adta meg az ohajított fölvilágosítást. Végére a föld forgásához folyamodtak, s a további vizsgálódás csakugyan kielégítő eredményre vezetett.

Hogy az egészet felfoghatóvá tegyük, gondoljunk magunknak a földgömb északi felén egy vaspályát délszaki irányban és azon egy mozdonyt sebes mozgásban. Ha a vonat északra tart, s a föld csakugyan forog tengelye körül, a gőzkocsi folytonosan nagyobb — kelet felé irányzott — forgási sebességet hoz magával, mint a minőt gőzkocsin alól álló pontjai nyernek a sineknek a föld tengelyforgásától. Mert ezen tengelyforgásban részveszt minden, mi a földhöz tartozik, következésképp a földmozgony is, és minthogy ezen mozgás annál lassabban történik, minél közelebb fekszik valamely tárgy a föld tengelyéhez, a földgömb részei is annál lassabban végzik napi mozgásukat, minél közelebb vannak a sarkhoz. Ebből már következik, hogy egy ilyen mozdony az ő keleti sebességének fölölégével a vasútnak jobb oldalára gyakorol nyomást. Mihelyt azonban az említett pályán a gőzkocsi utja délnek irányoztatik, az folytonosan oly pontjait érinti a vasutnak, melyek a föld tengelyforgásánál fogva sebesebben mozognak kelet felé, mint a minő mozgást hoz a gőzkocsi magával, miertis a vaspálya nyugati oldalán nyilvánít erősebb nyomást a mozdonyra. — Említeni sem kell, hogy a mozdony balra ugrik le a sínéről, mihelyt az nem az északi, hanem a déli félgömbön mozog. Az is nyilvános, hogy a hatás annál inkább kisebbedik, minél inkább eltér a pálya iránya a délvonaltól, s teljesen megsemmisül akkor, ha a pálya nyugattól egyenesen keletnek tart.

Miután már meggyőződtek afelől, hogy a föld tengelyforgása a vaspályákra szembetűnő hatást gyakorol, más jeleketek is fel akartak használni ezen nézet erősítésére. Nem kellett soká firkélni. Hallották ugyanis, hogy a Misszissippin az uszadékfát, melyet északról hoz, mindig a nyugati vagyis jobb oldali parton mozgatja, hol aztán végtére meg is akad. Más folyókön is tették ezen észrevételt, de legerősebb támaszt találtak a Golf-áramlás vizsgálatában. A hajóok előtt ismeretes tény, hogy ezen áramlás tobozt, uszadékfát és mindent, mi hullámai közé jut, magával ragad, és hogy azt mindig kelet felé, azaz, jobb oldalán veti ki.

Dr. S. J.

Gróf Schönborn (hajdan Rákóczy) kastélya Munkácsen.

Munkács méltán lehet büszke arra, hogy neki jutott a szerencse, a hon határait átívelt párducos Árpád hadait, megérkezésük első reggelén üdvözölni s 40 napi pihenésük alkalmával azokat sélbe fogadni. Hogy Munkács városa létele ez időtől veszi kezdetét, könnyen feltehető; mert Béla király Névtelen jegyzője szerint, nevét is csak az akkor megérkezett magyaroktól nyerte. Hogy Árpád, illetőleg Almos bejövetele előtt a mostani Munkács környékén római gyarmatok léteztek, kétségtelen; a történelmen kívül élénk bizonyosságot tesznek erről az e vidéken gyakran felmerülő római fegyverek és érmék, miket a véletlen bőrczen és lapályon koronkint felfedez. . . .

Régi térrajzok szerint Munkács, mely jelenben 7000 lakossal bír s a korral lépést tartva, a műveltség pályáján lankadatlanul előre halad, csak két század előtt is még eléggé pusztán néze ki; nemcsak a város, de környéke kezdetleges alakot viselt. A város egykori kised utcaiban, szétszórtan, rendetlenül épített apró lakok állottak, miket posványos, járatlan kocsiarok választottak el egymástól. A város közepe táján állott régi alakatlan urasági kastélyt csak távolról veték körül alacsony lak- és gazdasági épületek, miket ismét nyugatról, délről és keletről egészségtelen mocsárok s rengeteg tölgysék körítették.

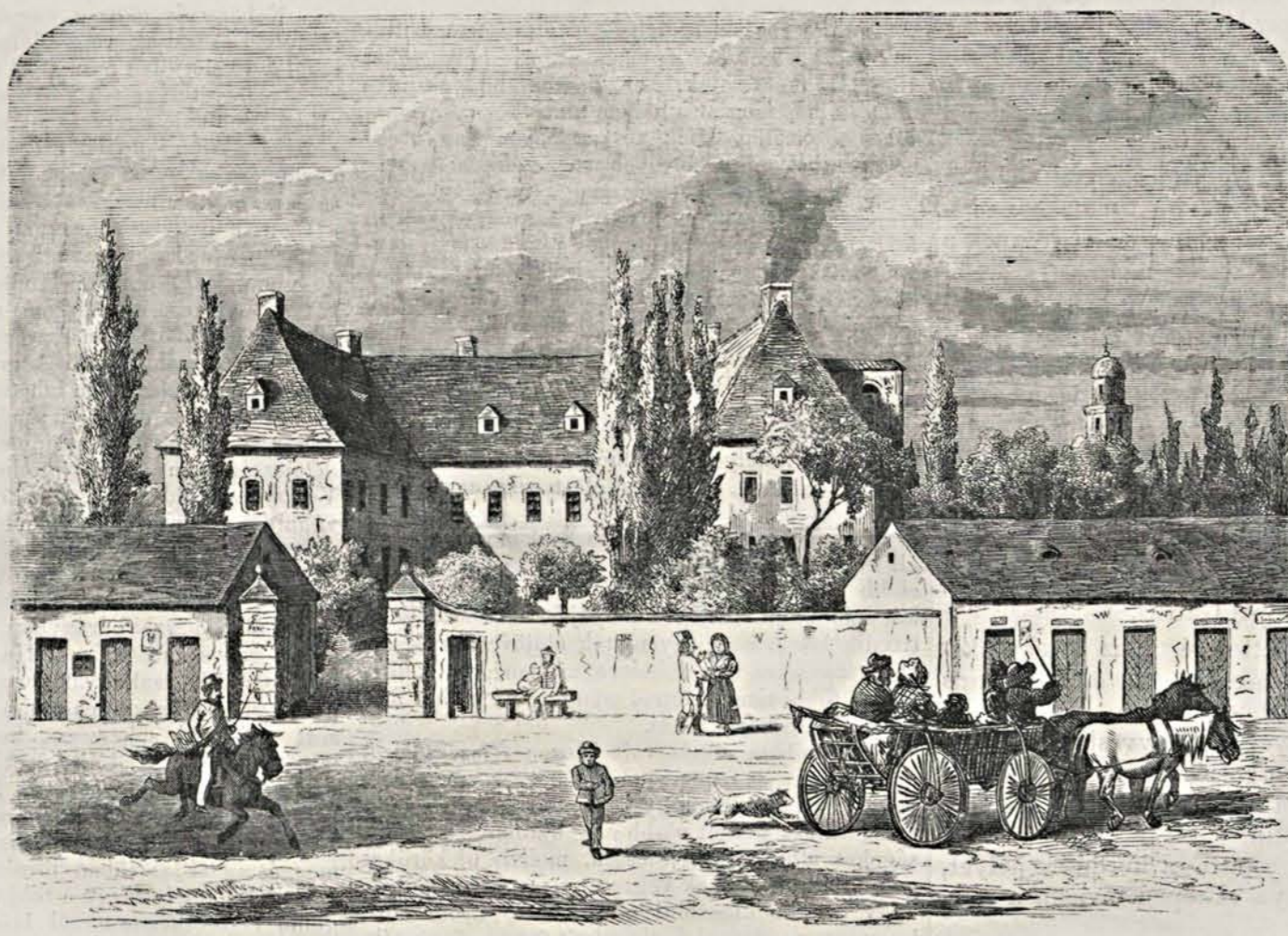
Idővel ez mind másképp fejlődék; a város népesedni s csinosodni kezdett, úgy, hogy a harcziás napok eltűntével a beállott béke áldásdús szakában hosszú egyenes utcák, s itt-ott csinos emeletes épületek is keletkeztek, főleg 1726-év óta, midőn az egykoron Rákóczyak-birta jószágokat, a Schönborn-Buchheim grófi család vevé át.

A harcziás időkben a terjedelmes uradalom hatalmas birtokosai leginkább a közfelfokvában laktak s onnan intézék magán- és közügyeiket; mik a hazának s egyeseknek sokszor nem kis bajt s hátravetést okozának. — De bizonyos az is, hogy a Rákóczyak s elődeik a városban levő régi kastélyban is nem épen gyéren tartózkodtak s mulattak, mi a város emelésére nem csekély befolyással volt. A keleti oldalon, a várostól mintegy félórai távolságban maiglan is látszik a Pálhegy nevű, hatalmas bortermő szőlők alján ama nagyszerű, földből emelt két sáncz közé foglalt halastó, mely maiglan is Rákóczyknak nevezetik. (Mint hogy ily halastó a közel szentmiklósi kastély mellett is van, gyanitom, miszerint régi főuraink nagy kedvelői lehettek a sült halaknak.) Maga a kastély alacsony, sőtét folyosókból s rendetlenül felosztott lakosztályokból áll; az épület alját istálló foglaltja el. Feliratok s emléktáblák rajta nem találhatók; de építészeti modora régiségét árulja el. . . . Maiglan is mutatják a kastély jobb szárnyán azon ablakot, melyből 1703. júniusban a Montecuccoli Herkules vasas lovasaitól szorongatott II. Rákóczy Ferencz húszadadosa, Majos, a kastély előtti téren megjelent lovas kapitányát, gr. Quirin Jánost lelővé s az ez által okozott zavarban Rákóczy biztosabb menekését eszközölte. E helyen, hol a nevezett gróf elesett, még 1856. évig egy kőből faragott szent

János-szobor állott; de ez a közlekedést akadályozván, onnan elmozdították.

A régi kastély, — hajdan „fejérház“ — Schönborn gróftól nyerte új, képünkön látható átalakítását; az épület alsó részét képezett istállókat szobákká változtatták át, míg az emelet, nagyobb ablakokkal s rendezebb folyosókkal ellátott, újabb izlésű termeknek adott helyet. Az egész lak oly karba állított, hogy benne már 1770. II. József és 1852-ben I. Ferencz József, uralkodó császár s király foglalhatta szállást, az itt gyakran megjelent más tekintélyeket nem is említvén ez alkalommal. Különböző kastélyrendesen helyet ad az uradalmi főnököknek (prefectus) s a főtisztviségi hivatalnak. Nem keveset vannak le a kastély (s így a főtér) diszéről is az előtte hosszú sorban álló alacsony boltocsák, miket a munkácsi izraelita kereskedők, kik nem kis számmal vannak, jó áron bérelnek ki.

A derék város jelen napjainkban mind inkább emelkedik s csinosodik, benne évenként új-új díszes magán-lakok keletkezvén; a g. e. templom, mind kül mind bel elrendezésére nézve, egyike a szebbeknek hazánkban s méltó a megtekintésre; ellenben a város főterén a régi alakú fallal körített r. kath. egyház, melynek egyes részein goth alaku régi csucos boltzatok és ablakok diszlenek,

Gróf Schönborn kastélya Munkácsen.

korpotan mereng a reje felett eltűnt nagy korfelett; azt itt említeni sem akarván, hogy a régi századok szokása szerint a *vagyonosb* egyének hűlt tetemeit most is még a templom udvarán temetik el, dacára annak, hogy a hely épen a város legnépesebb s legszűkebb terén, a körötte levő lakházaktól alig nyolcz lépésnyire telkszik. . . . Munkács táját jó bortermő szőlők és gazdag tölgys erdők borítják. A dél-keleti oldalon elterülő városi erdőben, közel azon ponthoz, mely „Királyszőlőknek“ nevezetik (történetét lásd a m. é. V. U. 24. sz.) tizenegy 4—5 öl átmérőjű s aránylag magas dombokat láthatni, mik szohagyomány szerint sátorhelyek. Nézetem szerint azon időből valók, midőn 1233. évben itt II. András táborozott. E hely érdemes a megtekintésre; me-rengésre indítja a látogatót a dombok látása, mik-től hiában reméli a tudnivaló vizsgálat, keletke-zésük homályos eredetét megtudni. Némán állanak azok, mint a sirhalmok. . . .

A régiség eszmélenczolatánál fogva szabad-jon még egy tárgyat érintenem. Munkács téren 1086. évben az azok vagy kunok; 1241-ben pedig a tatárok kalandozván, sőt az első Munkács és Szolyva vidékén a magyaroktól súlyosan megveretvén: azok utjokban — midőn a krónika szavai szerint úgy szaladtak ki az országból, mint a kacsák, melyeknek tollát a karvaly kitepte, — nem kis mennyiségű fegy-

vert hagyának el, melynek nyomára napjainkban is, majd az erdőben, majd szántás közben a mezőben akadnak s már különös alakjuknál fogva is érdekességgel bírnak. Szolyva és Tövisfalva (Dracsina) közt egy nagy domb jelöli az elhullottak sírját. Tavaly a munkácsi szántóföldeken egy mély árok ásata alkalmával egy birtokomba került 1 1/2 lábnyi hosszú, súlyos vaskorbácsot találtak, melynek vége gömbös horoggal van ellátva. . . . Jellemzi e *szerszám* az akkori barbarkort, mely, hála Istennek, eltűnt s nyomába a civilizatio anynyira terjedt, hogy most már vaskorbács nélkül is lehet az embert — megverni. Így van ez írva már az 1530-ban kelt érsekújvári Codexben is, hol szóról szóra ez áll: „Idők elmulnak, emberek megkissebbülnek, és ki igazat mond, feje betörnek!“

Lehoczy Tivadar.

Arany János volt lakása N.-Körösön, (1860 előtt).

Sokszor hallottuk a panaszt, hogy nem becsüljük eléggé jeles férfaink emlékét, s e tekintetben gyakran állítanak bennünket párhuzamba más mivel nemzettekkel. Fel-

hozák például gyanánt az angolt, ki kiolthatlan kegyelettel őrizi mai napig nagy költője, Shakespeare lakóhelyét; a francziát, ki legnagyobb népköltőjének Bérangernek lak-szobáját s ennek egyes butodarab-jait épen úgy hagyá, mint az a dic-sőült életében volt; s említik a németeket, a számos Goethe, Schiller — stb. házakat s egyéb rá-jok mutató emlékeket.

Nálunk, az igaz, igen

sokáig nem nyilatkozott a kegyeletnek ezen neme s számos jeleseink földi életének, működésének színhelyeit nem őriztük meg az utókor számára.

Ujabb időben azonban itt is látunk néhány örvendetes kezdeményt. Kazinczy házat, birtokát megvette a nemzet, önkéntes adakozásai fillereiből, s az elhunyt férfi lakása környékét díszes emlékesarnokká emeli, melyről nem sokára már bővebben szólhatunk; Petőfi szülő- és lakóházát megjelölték Kis-Körösön és Szabadszálláson; N. Szalontán Arany János arczképét a tanácsterem számára, hol egykor a jegyzői tollat forgatá, megszerették, s nevével egy szőlőskertet neveztek el; s így máshonnan is merülnek fel effleze törekvések, melyekről talán maholnap gyakrabban fogunk tehetni említést.

Jelen közleményünk czélja is, egy ily emlék megőrzése. Mellékelt képünk azon igénytelen házat mutatja, melyben Arany János, jelenleg Pesten élő jeles költőnk, kilencz évig tartózkodott Nagy-Körösön, mint az ottani főiskola irodalomtanára. Nem

szükség egyebet mondanunk e házról, mint hogy a költő itt írta eddig megjelent költeményeinek legnagyobb és legbecesebb részét; e lak volt az ő örömeinek és fájdalomainak élete legszebb szakában tanúja. Nem lesz, a ki ez egyszerű falakat érdek nélkül tekintse.

Hogy e képet már most, a derék költő életében, tesszük közzé, azon senki sem fog csodálkozni. Ennek oka igen egyszerű, az t. i. mert ezen ház, melyben Arany János lakott, most, midőn e sorokat írjuk, többé már nem létezik. A költő él, de a ház meghalozott. Szomszédjában van ugyan is a főiskola épülete s miután ennek tovább építése a mult évben szükségessé vált, nem maradt egyéb hátra, mint e házikót, dacára a vele összefüggő kedves emlékeknek, földig lerontani. Az egész lakból most már csak egy kis szoba maradt meg, melyben az iskolaszolgá utított sátorot, a többi részek helyét új nagyobb építmény foglalja el.

S épen azért, hogy a ház emléke egészen el ne pusztuljon, jó lesz azt legalább képen megőrizni a késő nemzedék számára.

Alkalomszerűen látjuk együtal, ismételve felszólítani a magyar közönséget s annak minden egyes tagját, hogy azon kegyelet, melyet történelmi emlékeink föllevenítése és megbecsülése körül napjainkban meggyökerezni lástunk, ne mulasztásuk el tanusítani mind a tárgyak iránt, melyek elhunyt jeleseink életviszonyainak közelebb ismertetésére kisebb vagy nagyobb mértékben vonatkoznak. Ne csak a nemz. Muzeum falai között találjuk a felhalmozott ereklyéket, hanem a haza minden egyes részében találkozzunk emlékjeleivel azoknak, kik a hazáért „éltek, haltak.“

Falusi képek Erdélyből.

A seprűs-, kalános-czigányok és tolvaj-czigányok.

Többször találkoztunk már a *Vasárnapi Ujság* népeletet ábrázoló képei között *czigányokkal* u. m. *vándor, kolompáros, tekenővő, meszelőkötő, vályogvető* stb. *czigányokkal*, és pedig némelyikkel oly alakban és leírásban, hogy az ember nemcsak regényes életük módjába, de még személyükbe is belé szerethetne. Azonban két nemet a *czigányoknak* még nem ismertették e lapok. Fájdalom! annál gyakrabban és mindennap találkoznak velők kivált mi falusiak, a közönséges életben. Ezek az ugynevezett: *seprűs-, kalános-, hurubás-, vándor-czigányok*, és a szintén *hurubás, de állandólag helytanyázó, s csakis — mint far-kas-prédára kijáró, tolvaj-czigányok*.

A mi az *elsőket* illeti: ezeknek megfordított sorsuk van a fecskékkel; a fecskék *Sz. Mihály* napkor mennek el tőlünk; a *Sz. György* napkor jönnek vissza. — Ezek *Sz. Mihály* napkor jönnek hozzánk rengeteg érdek miatt, hol nemcsak tüzfűt, de seprűt, fakalán s tekenőfűt is kapnak. Az erdőnek a mennyi horgas fája van, mind összevágják, ezekből öblös hurubákat *) készítenek maguknak és egyetlen szegletes lovuknak, egy vagy több disznójuknak, s miután azokba kényelmesen megtelepedtek: vágják, pusztítják a drága erdő puhafait, készítik azokból orsójukat, tekenőjüket, fakalánokat és seprűket bizonyos huruba-bérért, mely jöllehet sokkal kevesebb hasznót ad, mint a mennyi kárt tesz, de hiában! kénytelenek vele az udvarok és helységek, mert az erdőnek nincs oly kelete, használati alkalma, a milyennek kellene lenni, az erdő-adó pedig felette nagy. — Ekkor elkészített áruikkal megindulnak reggel a szomszédfalukba, de leginkább lakófalukba, melyeknek határain 20, 30, 40 hurubában vannak telepedve, s egész estig azokat róják, járkák, egymásnak adva az ajtót, elanyyira, hogy néha nincs olyan óra, melyen czigány ne jőne látozóba kettősivel, hármával is, ha csak előtők kaput nem zár az ember. Ezek ugyan kárt nem igen szoktak tenni orsáikkal, de mégis nagy terhei a vidéknek s kivált lakó falujoknak

gekre készítik, melyek alacsonyak ugyan, de mint a mezősegi földhuruba-pajtakból, a legcizfrább darvas ökrök jönnek ki: úgy ezen huruba-házakból is oly épüsteni, sugár termető s cizfra öltözeti czigányok és czigányok, czigány urfiak és kisasszonyok bujnák ki, hogy ha egy idegen látná őket, elbámulna csodájában, hogy mit keresnek ez uri emberek itt ezekben az alacsony lyukakban? Nem rontja, vásárlja ezek kezét ázó, kapa, sarló, s egyéb munkatevő szerszám, de éke-sítik sokszor oly arany gyűrűk és órák, milyeket csak valódi uraknál kellene keresni.

Ha az utczákon megindulnak, azt gondolná az idegen, kivált ha uri udvar is van a faluban, hogy azok az udvar urai és urnői, s csak elbámul, midőn meglátja, hogy egy-egy kert alá lülnék more solito osztózódní, vagy valakit várni.

Történt az is, hogy a helybeli pappal és papnéval igen nagy barátságban élvén, mindig egymásnál heverték s innen valamint a parochiában a czigányokat és czigányneket igen sokszor nézték és köszöntötték pap- és papné gyanánt az idegenek.

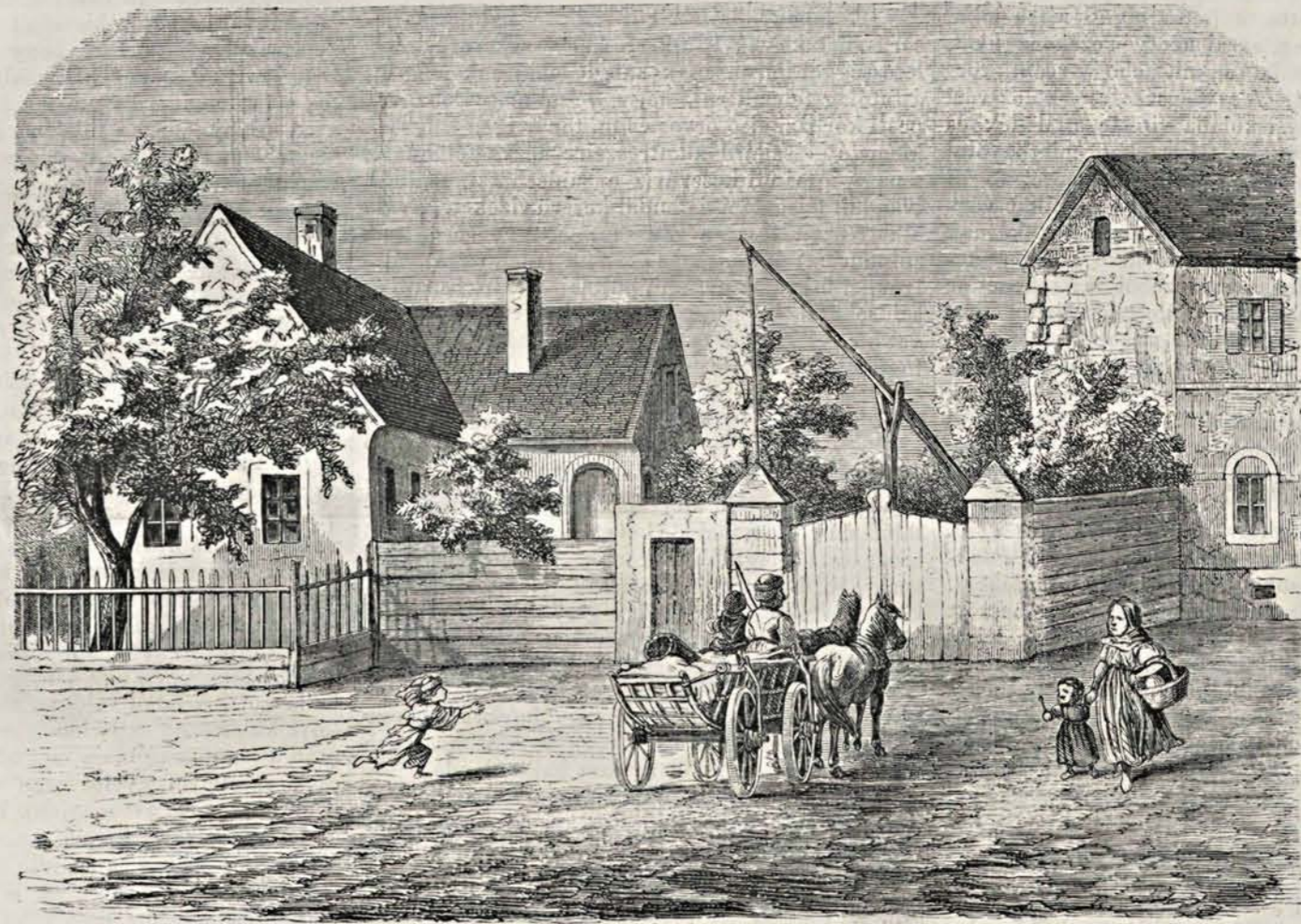
S hogy úzik ezek zsványosságukat? A férfiak szerteséjével bebarangolják a vidékeket, s vagy maguk lopnak lovat, vagy átvesznek más tolvaj-társaikól, kikkel csaknem az egész országon keresztül összeköttetésben vannak, s azokat külön-

félé távol vásárookra vivén, mint valami kozák kapitányok, eladják. Mig pedig ez megtörténhetnék, beteszik vagy egy orgazdához, vagy egy erdei kőszikla barlangba. A nők pedig szorgalmatosan kitudakolván valamely irástudótól a kalendáriumból: hol, mikor lesz a vásárnapja? oda szorgalmatosan elmennek, vivén magukkal néha egy-egy félénkebb és lótolvaj-ságra alkalmasnabb férfit is a családból, s ott sokszor annyi pénz és portékát összelopnak és gyűjtenek bizonyos szállásai-ka, hogy szekeret fo-

gadnak hazaszállítására; hol aztán a mely darabokra maguknak szükségük van, meghagyják, a melyekre nincs, eladják olcsón falusi orgazdáknak. Sokszor megtörténik, hogy a cizfra lotteria jelentést is ellopják 100 vagy 1000 forintos bankó helyett, s aztán kérdezik a faluban: vajjon mennyi bankó lehet az?

Sokszor a 100 forintos kendőt, ruhát stb. egy malaczért is eladják, nem tudván annak igaz árát, — de nekik nem kár, mert ugyis ingyen jött. Néha jól elverik őket, ha rajtakapják a lopásón, úgy, hogy betörtött fejet s két foltokat hoznak haza, de nekik ez nem szgyén. Mászor mind a férfiak a lólopásokért, mind a nőket a vásári orzásokért tömlőzbe is teszik, de a többi tüstént kiváltja lopott pénzeikkel; kiszabadulván, mester-ségüket viszont ott kezdik, hol elhagyták vala.

Kosztyók is igen kényes és regényesen kerül ki ezekben, mert mikor vásárokból rakodva haza jönnek, akkor ők a korcsma hósei és ékességei, hol mindnyájan letelepedvén, bőven esznek isznak, s még a jó magyar gazdákat is patron-silag megvendéglik, s akadnak, kik nemhogy szgyélnék, de szerencsésjöknek tartják, hogy velők ethetnek és ihatnak. Mászor ha ezekből a keres-ményükből kifogytak, tudják ők a mesterséget, hogy kell egy-egy patakon felvándorolt ludat, egy egy udvari kertből kiment pulykat, egy-egy eltévedt malacot, tyukot megfogni, sőt az erdőben

Arany János lakása N.-Körösön.

küldülásaikkal, mert ez az, mely nemcsak őket kenyérrel, költséggel, de lovaikat, sőt disznóikat is egy s mással kénytelen kitélelteni. — Sokszor megindul egy-egy czigány két seprűvel is, hogy láttassék valamit árulni, de nem azért, hogy eladja, hanem hogy annak színe alatt kapjon valamit. Mászor olyanok is járnak, kik öregségüknél, nyomorékságuknál fogva semmit sem tudnak készíteni és árulni, hanem csak a vidéken élőknek; de néha oly tehetősök is koldulnak, kik a kenyeret, puliszkát nem eszik meg, hanem disznóknak adják, sőt oly gazdagok is, kiknek sokkal többjük van, mint azon szegény földműveseknek, kikhez koldulni mennek. — Így eltöltvén a telet, *Sz. György* napkor, mikor a fecskék megjöttek e barna madarak rontják le hurubáikat, pakolják a lóra purdeikat stb. és szednek el az országnak más tájaira, hol minden bokor vagy egy-egy sátorlepedő is szállást adhatván, bebarangolják azokat napszámmossággal, vagy télen csinált s magukkal vitt miveikkel táplálván övéiket, míg ismét az ősz beállásával visszajönnek előbbi erdős hurubás helyeikre a nép ostarál.

A mi a *másik faj* illeti: ezek sokkal veszedelmesebbek, mert valóban életmesterekből tűz-vén a tolvaj-ságot, hasznót nem, csak kárt tesznek az embereknek. Hurubájokat az erdőföldi faluvé-

*) Huruba = földbe vajt kunyhó.

Gicsey Samu ügyvéd, mint a felosztott „magyar kereskedelmi társaság“ vagyonekezelője, utólagra szólítja fel a jogosítottakat, hogy illetőségeiket nála (Pesten, 2 sas utca 3. sz. a.) f. évi július 1. s napjáig annál bizonyosabban fölvegyék, mert ezen utolsó határidő eltelével ő a kezén levő pénzt bírói kezekhez, az iratokat pedig a nemzeti muzeumba fogja adni, s további számadással, avagy felelősséggel nem tartozik.

(A pesti homöopatha orvosok.) kiket 1847 óta az időviszonyok egymástól távol tartottak, e hó 10-én, mint Hahnemann születése napján, gyülekezést tartottak, melyben elhatározták, hogy azon tudományok, melyek elhatározták, hogy az egészség kinyerése mellett egyesülést által testületi alakot szerezzenek. A tisztas veterán **Dr. Balogh** előkölt. **Szentkirályi Mór** előterjesztette a kérdéseket, melyeknek megvitatását a homöopathia érdekében szükségesnek látták. A homöopathiai egyesület céljai és eszközei fölött tartott rövid vitás után, választmány nevezetett ki a szabályok iránti javaslat kidolgozására. Az értekezletet vasóra fejezte be, melynél az első poharat **Dr. Argenty Döme** emelte, a hallhatatlan Hahnemann emlékeztetére.

(Megtalált holttest.) Nehány hónappal ezelőtt, a váciúton épülő egyik ház faláról egy lezuhant kő agyonütött egy napszámot. Az építést vezető kőműves-pallér, nehogy kérdőre vonják, még azon az estén nyomtalan eltűnt. A napokban egy férfi holttestét vonták ki a Dunából, melyben az eltűnt pallérra ismertek. A testen látszott, hogy sokáig volt a víz alatt. Hihetőleg a büntetéstől félelmében lett öngyilkossá.

(A gyűjtők királya) Egy joghallgató **Egerben**, a „Mátrá“-ra 120 előfizetőt gyűjtött, miért az említett lap elnevezte őt a gyűjtők királyának. **(Zsidora dalából.)** Kolozsvárt, az ottani nőegylet javára egy füzetek sajtó alá rendeznek. **(Hauser Miska hegedűművész)** hazánkfiát, legutóbbi európai körútya alkalmával, Olaszországban Viktor Emánuel a „György-rend“-del díszítette föl.

(Korcsmai verekedés.) P. Szoláthon, a garázdá fiatalság, ünnep másodnapján, véres verekedésben adott bárdolatlanságáról szegénybizonyítványt. Többen jelentékenyen megsebesültek, sőt a rend helyreállítás végett oda siető bírót és törvénybíró is annyira összeverték, hogy folyógyógyulásokhoz kevés a remény. A hatóság többeket elfogatott s bekísértetett. Mint mondják, a legnagyobb hősök szabadságos katonák voltak.

(Elszabadult vágómarha.) A nagyváradi mézások gondatlansága miatt az ottani vágóhidról egy tehén elszabadulván, nagy botrányt okozott; ugyanis két szelindek által üldözve, a különben is igen népes sz. László-téren keresztül, egyenesen a „fekete sas“ kávéháza rontott. Itt a szelindek földre terítették, s a vérben fetengő szegény párat, a kávéházi családtagok csak nagy nehezen tudta a márdósi ebek fogai közül kiszabadítani s a kávéházból kivieszteti. Úgyanott a mult hónapban is egy ehhez hasonló eset történt, midőn a szelindek által mardosott tehén egy kereskedő boltjába menekült. E botrányos állatkínzás és könnyen előfordulható szerencsétlenség megállítására „B-r“ méltán hívja fel a városi rendőrség figyelmét.

(Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult heten beküldetett:

1) A szatmármegyei Jánosi helység leégett temploma felépítésére: Kassáról többen Csorba Irén által 9 ft. 60 kr.

2) A biharmegyei Széplak és Kisháza fölgyújtott magyar iskolája fölsegítésére: Kassáról többen Csorba Irén által 19 ft. 20 kr.

(A fentebbi két összeghez járultak: Bárczay Ödön 2 ft., Bárczay Dániel 1 ft., Czifó Dániel 1 ft., Glós Ernőné 1 ft.,

Török Zsuzsanna 1 ft., Jubász Mihály 1 ft., Bárczay József 2 ft., N. N. 50 kr., Spielmann József 1 ft., Dendely Károly 50 kr., Koch L. 1 ft., Egy valaki 30 kr., Bárczay Albert 1 ft., Meskó Sándor 1 ft., Ferenczy József 1 ft., Bakos János 1 ft., Bosnyák György 20 kr., Komjáthy Lőrincz 40 kr., Hammerberg László 1 ft., M. Tschida 1 ft., Sugár Jakab 1 ft., Rothmann Maró 40 kr., Burger Jakab 50 kr., Frislich Károly 2 ft., Elicher Károly 1 ft., Selmeczy Géza 1 ft., Hajdu Dániel 1 ft., Csorba Károly 2 ft. Összesen 28 ft., 80 kr. Gyűjtő Csorba Irén Kassán)

Nemzeti színház.

Péntek, apr. 10. „Borgia Lucretia“ opera 3 felv. Donizettitől. Láng Paulina és Bodorfi Henrik szerződött tagok először léptek föl, és kedvezőleg fogadtattak.

Szombat, apr. 11. „A szerelmes ördög.“ Ballet 5 felv. Couqui k. a., a vendég táncművész (kiról a minap, haragunk nagy voltában, azt irtuk, hogy énekelt,) e föllépése által újabb vonzerőt és művészi bájt tanusított. A ház egészen megtelt s a tapenak vége hossza nem volt.

Vasárnap, apr. 12. „Lilomfi“, népszimű 3 felv. Szigligetitől. Sokkal jobban mulattunk, mint ha a „Kátyavetőnőt“ adták volna, a mely közbejött akadályok miatt elmaradt.

Hétfő, apr. 13. „A szerelmes ördög.“ Ballet 5 felvonásban.

Kedd, apr. 14. „Az utolsó levél.“ Vigj. 3 felv. Szerda, apr. 15. „Gizella.“ Ballet 2 felv.

Csütörtök, apr. 16. „A kunok.“ Opera 4 felv. Rabatinszky Mari, új szerződött tag föllépteül.

Budai népszínház.

Apr. 10. „Gyertyatartó“ és „Fél az örömtől.“ 1 felvonásos francia vigjátékok. Mindkettőben B. Apraxin Julia szerepelt. Az előadás jövedelme a Lisznai árvák javára s a balaton-füredi színház építésére volt szánva.

Apr. 11. „Daphnis és Chloe“ és „A dajka.“ 1 felvonásos operettek. Az elsőben a pástort **Rudan Józsa** k. a. adta. Tiszta szép hangja, kivált a mélyebb helyeken, kedves benyomást; csupán játéka ajánlunk nagyobb hajlékonyságot.

Apr. 12. „Dunanan apó és fia utazása.“ Óperette 3 felv. Offenbachtól.

Apr. 13. „A vén bakancsos és fia a huszár.“ Népszimű 3 felvonásban. Szigetitől. Felvonás közben **Petropolis** a kauszuk ember lépett föl.

Apr. 14. „Stern Izsák.“ Énekes vigj. 3 felv. Petropolis mutatványival

Apr. 15. „Dunanan apó és fia utazása.“ Ez uttal 32-edszer, teli ház előtt.

Apr. 16. „Robin orvos.“ Vigjáték.

Szerkesztői mondanivaló.

6547. **H. M. Várhelyi.** F. I. A névcsere tévedésből történetelt. A könyvsomag őnt illeti s azon könyveket tartalmazza, melyeket ön általunk kívánt s mi az illető helyen megrendeltünk. Fogadja szívesen.

6548. **Hamburg.** F. A. Igen kár, hogy Budeker ur csak a kanizsa-pesti vasutovonalat ismeri hazánk dunántúli szep részéből saját tapasztalása után, s így az egész világ kezén forgó híres utazási kézikönyvének legújabb kiadása ismét hiányos lesz a rólunk szóló adatokban. Az igen elismerésre méltó, hogy ön figyelmeztetése folytán most a szerző késznek nyilatkozik, a hiányokat pótolni. Örömmel olvastuk a velünk is közölt sorokat. A mennyire tölnek telik, szívesen segítünk elő szándékait. B. Füredet illetőleg legezészerűbb volna, magához a fürdő igazgatóságához fordulni, mely saját érdekében bizonyosan sietni fog a kívánt adatokat önnel közleni, hogy Budekernek minden európai turista kezén megforduló úti kalauzában megjelenjenek. Egyszerű statisztikai és ethnographiai adatokra van szükség, melyeket az eredeti forrásból merítheti leg-hivebben.

6549. **F. T-tó.** K. J. Örömmel olvastuk a folytatást is. Döcögnek ugyan a rimek, de hisz ilyenkor „inter pocula“ nem is rime néz az ember, hanem a szíve s jó indulatra. Tartsa meg az ég sokáig e vidámi tudó jó kedvet!

6550. **H. Nánás.** P. L. A mint látja ön, elég gyorsak voltunk. A többi következni fog.

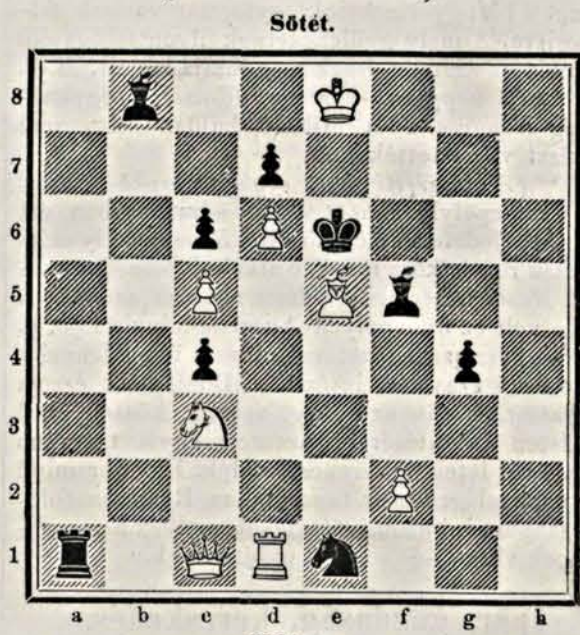
6551. **Löcse.** T. J. Sok a baj. V. urról nem tudja senki, hol tartózkodik; a neki szánt levél itt lesz tán meg 3 hónap múlva is. J. urat feléve nem láttuk, tehát nem szólottunk vele a vállalatról. Magunk nem érünk rá. „Kis hivataloska nincs.“ Kilátás siné rá. Jobb onnan nem mozdulni.

6552. **Kasperék halála.** A tárgy eléggé érdemes volna egy vig költői elbeszélésre, annyival inkább, mert történelmi háttérrel bír, de nem oly sértő pongyolaságban és szükségtelen szélességben, mint ön bemutatja. Ez nem költői nyelv és előadás, hanem egyszerű utcai beszélgetés.

6553. **Ungvár.** T. F. A töredéket elvezett olvastuk s teljesen méltányoljuk a sikerült fordítást, s a nehezégeket, melyeket le kellett küzdeni. Miután azonban lapunk ilyenm fordítási töredékeket nem közöl, átadtuk a művet egy másik vállalatnak, melynek irányával ilyenm közlemények inkább megérnek. Nemskára innen várhatja ön egy példány átküldését. „Don Carlos“-t tudunkra Kelmény fordítá magyarrá, de e fordításra már nem emlékszünk. Ugy hiszük, hogy egy másik nagyon elkene. Mult évben kiadónk nagyon keresett vállalkozót épen e munkára, talán most is keresi. Megkérdezzük, s tudára adjuk önnök.

SAKKJÁTÉK.

173-ik számú feladvány. — Banksó Károlytól (Kun-Szent-Miklóson).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 168-dik számú feladvány megfejtése. (Novontytól.)

Világos.	Sötét.
H e 7 - a 8	f 7 - e 6 :
H a 8 - b 6	e 6 - d 5
H e 2 - e 1 †	K d 3 - e 3
H b 6 - d 5 †	

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Vácson: Niczky Pál. — Kun-Szent-Miklóson: Banksó K. Kis-Kürtösn: Csemiczky Károly. — Parabutyban: Rothfeld József. — Egerben: Tilkovszky F.

Hívásért értesítés. Többek kívánataira sakkjeleink magyarázatát ismételve ide igitatjuk.

K = Király (König).	0-0-0 = Elsánczolás a V = Vezér (Dame).	Vezérszárnyra.
B = Bástya (Thurm).	= Utás.	
F = Futár (Läufer).	† = Sakk.	
H = Huszár (Springer).	†† = Kettős sakk.	
0-0 = Elsánczolás (Rochade) a Királysárnyra.	† = Utás és sakk.	
	‡ = Mat.	

(A Vasárnapi Ujság régebbi példányai.) Eladó: 1855, 1856, 1857, 1858, és 1859. évi folyamok, mind hiány nélküli példányok, vásáronarokba kötve. Összesen 30 fért. A példányok a vevo költségnél küldetnek el. Bővebb értesítést ad Szalay Frigyes Kis-Körösn.

Sajtóhiba-igazítás. A Vasárnapi Ujságban megjelent „A fogoly lenyeli“ című költeményben egy értelemzavaró sajtóhiba van. — A 8-ik strophában ugyanis ez áll: „A könyért, mit sirt e napon népem, Küldje rátk Isten átokképen...“

Ezt így kérjük kiigazítani: „A könyért stb.“

TARTALOM.

Sztrokay Elek (arckép). — Szegény Aniko. **Kuliffay Ede.** — Tudós vita az érseki palotában. **Boockai Popp S.** — Újabb adatok a föld tengelyforgására. **Dr. S. J.** — Gróf Schönborn (hajdan Rákóczy) kastélya (képpel). **Lehozky Tivadár.** — Arany J. lakása N.-Körösn. — Falusi képek Erdélyből. **J. Sándor István.** — A nagy-igmándi keserü-víz. — Egyveleg. — **Tárbáz:** Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő **Pakh Albert** (lak. magyar-utca 1. sz. a.)

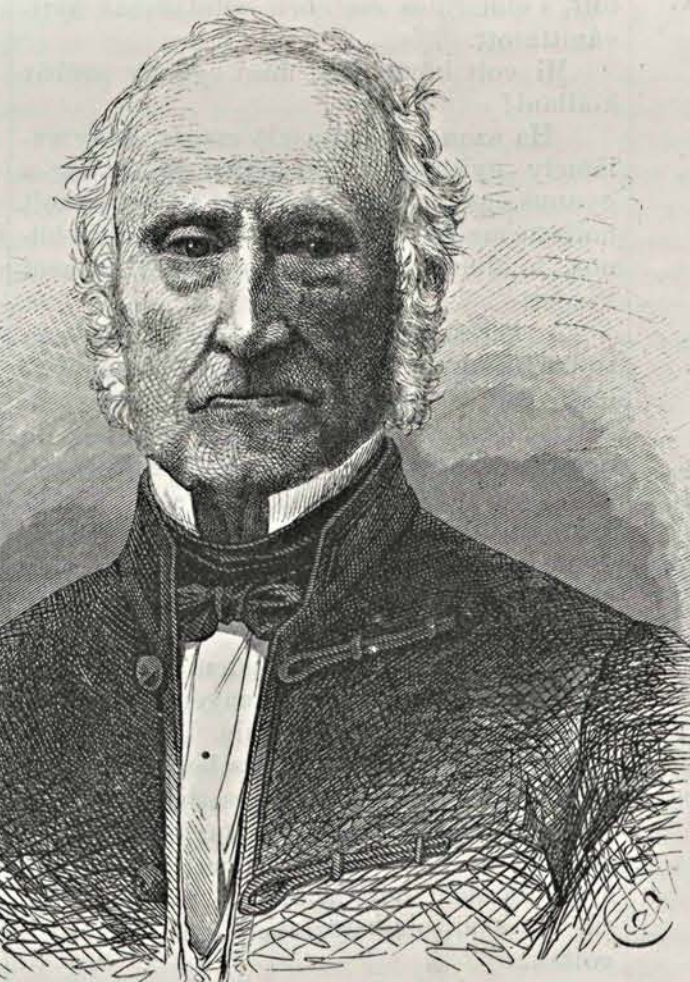
Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva :	
Egész évre (január—december)	10 ft.
Fél évre (január—június)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság :	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.
Csupán Politikai Ujdonságok :	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.

Hartleben K. Adolf.

A 85 éves aggyastján, kinek itt arcképet adjuk, egyike volt a legérdekesebb egyéniségeknek: szilárd hiteli könyvkiaadó, fáradhatlan tevékenységgel, élete utolsó órájáig; hű rokon; nemes szívű emberbarát; derék üzletember, kiben szigor, becsületesség, igazságérzetet különbözteték meg a vállalkozó szellemet. Ki e tisztos, magas alakot látta, barátságos mosolyával, szellemes arccal, hóféhér fürtivel; lehetlen volt iránta rokonszenvet nem éreznie. Egy nagy tapasztalású férfit látott maga előtt, kinek pusztá megjelenése már benyomást tett a szemléző kedélyére. Szerencsés emlékező tehetsége, mely soha el nem hagyta; virágzó egészsége, melyet bánat vagy aggság meg nem tört; vidám szelleme, tréfás, olykor éles megjegyzései; classikus idézetekkel fűszerezett beszéde; ifju kedélye: érdekes, szeretetreméltó egyéniséget tüntettek fel benne. „Hartleben papá“ mint a lipcseiek őt nevezék, valóban egyike volt azon alakoknak, kik tiszteletreméltók anélkül, hogy a társaság örömeit és élvezet maguktól elutasítanák; sőt épen a mérséklet által, melylyel azokat fogadják és élvezik, őrzik meg méltóságukat, melylyel kiváló szellemüket a közönség felruházni szokta.

Hartleben Konrad Adolf szül. 1778 aug. 26. Mainzban, hol atya hivatalnok volt. Katonai pályára szánva, 1793-ban mint kadét lépett be egyik mainzi ezredbe, midőn a város a francia ifju köztársaság hőseitől keményen fenyegetve volt. Miután a fellegvár a francziák kezébe került, ezek a választó-fejedelmi méltóságot el-törölték és a választó-püspökség az „egy és osztatlan“ francia köztársaságba kebletetett. Ez események folytán, Hartleben 1795-ben atyjával együtt Bécsbe menekült, hol a jogi tudományokra adta magát, 1797-ben a bécsi egyetemi dandárba lépett be s a Würtembergi hg általa, a ki tábornagy vala, tisztí rangra emeltetett. Elhagyta azon-

HARTLEBEN K. ADOLF.

álló „Hartleben K. A. firmát, mely az országon tul terjedő jó hírnevet vívott ki magának. Az írókkal könnyen és örömet ismerkedve, a fáradhatatlan kiadó, nem egy geniet, nem egy talentomot vezetett a nyilvánosság elé, marandó érdemet szerezve így két nemzet irodalmában. Az általa kiadott nagyobb és nevezetesebb művek: „Az ozman birodalom

története“ 10 kötetben; „Az ozman költészet története“ 4 kötetben; „A mongolok története Oroszországban“ báró **Hammer-Purgstall** tollából; továbbá **Meynert**: „Ausztria története“ „Galetti egyetemes világrajza“ dr. **Vallas Antal** s később dr. **Falk Miksa** magyar átdolgozásaiak stb.

A hazai irodalom fejlődésére, Hartleben mint kiadó, általában termékenyítőleg hatott. Kezdő írók, alig feltűnt lángelmék, kik azóta a nemzet büszkeségei lőnek, ugy szólnán általa vezetettek be a magyar olvasó-közönség elé. **Eöt-vös, Jókai, Kemény, Petőfi, Szalay, Pálffy** első művei: „A házassulók“ (vigjáték); „Hétköznepok“ (regény); „Gyulai Pál“ (regény); „A hóhér kötele“ (regény); **Fridrik és Katt** (beszély); „Magyar millionaire“ (regény) az ő kiadásában jelentek meg. Itt látott napvilágot a „A falu jegyzője“, „Magyarország 1514-ben“ — a magyar irodalom megannyi gyönyei. **Csokonai** összes művei itt jelentek meg először gondosan összeállítva, számos kiadatlanokkal bővitve. „A nemzeti könyvtár“ „A történeti könyvtár“ „A francia forradalom története“ **Bajza** „Világtörténete“ **Jászay** „A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után.“ A Kisfaludy társaság, „Külföldiregénytára“, **Nagy Ignác** „Szinnütára“, **Jósika** néhány regénye a forradalom után, „Uj külföldi regénytár“, „Nemzeti encyclopaedia“, „Magyar Atlasz“ **Márton Józseftől;** **Szemere Pál** és **Kölcsey Ferencz** „Muzariona“, **Pölya** „Az állatország természetörténeti képtérme“, „Kármán és M. . . . grófné levelei“ **Hanak** „Természetrajza“ stb. és legújab-

ban az „Olvasó-tár“ (legújabb külföldi regények) Hartleben könyvkiadásában jelentek meg. Fáradhatatlan munkássága nem maradt elismerés nélkül; a művészet és tudomány arany érmével díszített fel egy kiadásáért (Az osztrák birodalom panorámája); Galetti „Egyetemes világrajzáért“ (Ő Felsőgé-

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár		Görög-orosz naptár		Izraeliták naptára		Nap			Hold		
							kél	delel	nyug.	kél	delel	nyug.
19 Vasár.	D 2 Misericord	D Miseric.	7 F 1 Quasim.	Nisz.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.	6. p.
20 Hétfő	Győző vért.	Viktor	8 Prochorus	30 Ros. Chod	5	7	69	10	6	53	5	27
21 Kedd	Anzelm. vért.	Oda szűz	9 Ephich.	1 Ijar	5	5	58	56	6	54	6	3
22 Szerda	Kájus és Soter p.	Gusztáv	10 Herodes	2	5	3	58	44	6	55	6	44
23 Csütört.	Béla püsp. vért.	Adalbert	11 Antipus	3. 2. Perek	5	2	58	31	6	57	7	31
24 Péntek	György vért.	György	12 Basilius	4	5	0	58	19	6	59	8	24
25 Szomb.	Márk evangy.	Márk	13 Artemin	5	5	58	58	8	7	0	9	23
				6 31. Sabb.	5	56	57	57	7	1	10	22